

Vikten av att få läsa långsamt

Lena Andersson, författare

Jag läser långsamt

Jag läser mycket och jag läser långsamt. Att läsa långsamt har låg status. Det anses vara ett tillstånd av svaghet som det går att befria sig från genom träning och som man därför bör befria sig från. Det finns olika metoder och tester för detta förutom den självklara, att läsa mycket.

Eftersom jag alltid har läst blir jag knappast en snabbare läsare av att läsa mer. Och jag vill inte bli en snabbare läsare. Tvärtom har jag sänkt tempot i min läsning. Den dag jag insåg att jag inte sitter inför någon rannsakningsdomare som ska mäta min duktighet i att scanna en text, utan att min läsning enbart är en angelägenhet mellan mig, texten och dess författare, tillät jag mig att läsa i mitt naturliga tempo, det som passar mina tankars rörelser. Om det ska vara någon mening med att läsa (jag avser här texter som betyder något för en, inte rena informationstexter) måste tankarna bearbeta det ögat tar in. För det finns i mig en lämplig rytm, ett lästempo där orden hakar i tankarna så att nya funderingar och insikter bildas. Men för att det ska ske måste jag läsa med fler sinnen än synen.

Eftersom jag är en uppmärksam läsare kan jag fastna på en mening, kanske till och med ett ord, i flera minuter. Det kan bero på att det är en i sammanhanget besynnerlig tanke som lagts fram eller en egendomlig meningsbyggnad. Det kan också vara för att jag tappat koncentrationen och väntar in den. Utan koncentration är det meningslöst att läsa.

Dålig kondition.

Jag känner en person som läser snabbt och är mycket stolt över det. Han hävdar att det är för att han "är så läsvan" som han läser snabbt. Underförstått är att den som läser sakta är o-beläst. Detta påminner mig om skolgympan där de som var latast och hade torrast tröja efter lektionen sa till oss som svettades: om man svettas mycket har man dålig kondition.

Det var genom min snabbläsande vän jag insåg att det var status att läsa snabbt att man hade uppnått något eftersträvansvärt. Tidigare hade jag trott att det blott var av praktiska skäl som ett högt lästempo var önskvärt, man hinner ju läsa mer om man läser snabbt.

Men läsning är inte att samla troféer. Det är inte tävlingsidrott. Det är inte att svisca över boksidorna som en streckkodsavläsare. Att läsa är att känna och tänka och ett sätt att inte vara ensam. Att läsa är att verkligen försöka förstå vad det står. Jag kan sitta en hel frukost med en enda artikel. Vid riktigt gynnsamma tillfällen sjunker jag gradvis in i texten, är hos författaren, lever mig in i dennes universum, får en förnimmelse av vad det är för tid och för kollektiva rörelser som gör att just en sådan artikel skrivs just nu. Ja, jag tror att min förståelse av omvärlden och min plats i den, blir djupare när jag läser texter i en rytm som passar fler sinnen än synen.

Broms i en värld där allt går fort.

Läsandet och skrivandet utgör en broms i en värld där allt går fort.

Om man bara använder ögonen när man läser och inte ger akt på sin inre mottagning av texten tror jag det är svårt att förhålla sig kritisk hållning till texten och dess budskap. Min långsamma läsning hänger troligen ihop med att jag ständigt är på min vakt mot manipulation.

Överallt finns manipulatörer som tänker ut hur de ska göra anspråk på mina sinnen utan att jag märker att jag blivit manipulerad och jag tycker inte om det.

Jag klippte ur en recension ur DN i höstas. Där stod en mening som jag inte förstår hur många gånger jag än läser den. Det var kritik av en lyriksamling och raderna jag inte fick ihop löd: "Och den [lyriksamlingen] hävdar modet att tänka, men också modet att inte sluta hoppas. Det betyder inte att den säljer sig, som form och dikt; tvärtom. Längre bär jag med mig dess torra, klara klang".

Jag begriper inte varför en lyriksamlings "hävdande av modet att hoppas" antas vara förknippat med att "sälja sig som form och dikt". Varför betraktar recensenten detta som ett samband han inte behöver förklara? Jag ägnade min frukoststund åt denna artikel och kom fram till att det antingen var grumligt tänkt eller grumligt uttryckt eller att ett tankeled fallit bort i tryckpressen.

Ögat, örat och hjärnan

När jag läser strävar jag efter överensstämmelse mellan ögat, örat och hjärnan. På samma sätt försöker jag också skriva. När jag skriver är jag samtidigt en långsam läsare av min text. Jag vill undvika att röra till det, jag vill inte skapa bilder som det inte finns plats för i huvudet därför att läsaren är i färd med att ta emot det jag skrev nyss. Orden förhåller sig till varandra och jag vill följa dem hela vägen in i läsaren.

Enligt samma princip väljer jag vilka böcker jag ska köpa. Jag slår upp första sidan och ser om de första styckena går rakt in i mig utan fördröjning.

Är jag då motståndare till motstånd? Motstånd brukar vara en positiv term i litteratursammanhang. Att det glider för bra är ett tecken på andlig tomhet. Men om man verkligen lyssnar på ord som är omsorgsfullt skrivna, så är detta motstånd nog. Däremot får det som orden förmedlar, själva tankegodset, gärna rida spärr mot det lättsvalda.

Lilla Gåsrännet

En gång i tiden tävlade jag i längdskidor. Det fanns en tävling som hette Lilla Skidspelelen, den var ungdomsversionen av seniortävlingen Svenska Skidspelelen. Ungdomarnas tävling heter ofta samma som de vuxnas men med bestämningen LILLA; om en tävling heter till exempel Gåsrännet så heter ungdomsversionen Lilla Gåsrännet. Men det var uppenbarligen något fel på just Lilla Skidspelelen. Rent rytmiskt var det nåt fel. Jag var tioelva år och tänkte mycket på det men kunde inte analysera vad som var fel. Jag bara kände, eftersom jag alltid har funderat på ord, att något var fel med Lilla Skidspelelen.

Och en dag kom jag på det. Det borde heta **SMÅ SKIDSPELELEN!**

Långt senare kunde jag sätta ord på vad min grammatiska instinkt talat om för mig: man använder adjektivet SMÅ när substantivet står i pluralis, **SKIDSPELELEN**.

Jag hade väl nån sorts språkkänsla. Men jag hade framför allt en ovilja mot att låta orden okritiskt forsa in i mig. Jag stannade och brottades med dem.

Så låt oss befria varandra från fåniga övningar i att "öva upp vår läshastighet", låt oss i stället försöka "hitta vår rätta läsrytm". Och låt oss bjuda motstånd mot dem som skryter med sitt snabba lästempo.

Lena Andersson, författare

lenaason@swipnet.se

(Språka Loss 2001)

www.fungerandemedier.se